

l'ed. definitiva de 1878, el text és molt diferent. —

⁹ Verdaguier solia usar *entranyes*, veg. amunt. —

¹⁰ Alart, *InuLC* duu onze exs. de texts com *Mascaron*, *Passió*, *Scipió*, *Sèneca*, etc., tots amb *e-a-e*. L'edició que havia emprat Alart per a aquests texts fou el volum XIII de la *CoDoACA*. — ¹¹ Martí de Riquer en la seva edició del *Tirant* (Barc., 1947) tampoc va accentuar aquest mot, però sense justificació, com va indicar Coromines (*LleuresC*, p. 378).

¹² *AlcM* ha utilitzat el text que està inclòs en *Cançoner de les obretes en nostra llengua... divulgades durant los segles XIV, XV e XVI* de Marian Aguiló, i tot fa l'efecte que és del S. xvi. — ¹³ Mistral va usar-lo en *Calendau*: «per un sòu --- / v'aurí fendu lis *entresarmo*» (ix, 26.4); la traducció francesa posa aquí «le ventre», però indica en nota «littéralment le diaphragme». — ¹⁴ Alguns exs. de formes com *alsguns*, *algunes* es poden veure en l'art. *algú*, *-na* del *AlcM*, i en l'art. *penya*; en els anys 1357, 1428 i 1357, respectivament.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *entranyable*, *entranyablement*, *entranyat*, *mal entranyat*, (*mal*) *entranyament*, *entranyar*, *desentranyar*, *desentranyar-se*, *entràmenes*, *entremenes*, *entramenes*.

Entrapar-se, V. *trapa*

ENTRAR, 'anar o passar de fora a dins d'un lloc', del ll. INTRARE id. □ 1.ª doc.: orígens de l'idioma (*Hom. Organyà*, etc.).

Mot usual en tots els temps. En el llenguatge antic s'usava regularment amb la prep. *en* (quan no anava acompanyat de *dins*, *dintre*, *aquí*, etc.): *entrar en la ciutat* (*Hom. Organyà*, 3v9); «e uu-los *entrar en casa*» (doc. de 1250 de Gósol, en PPujol, 15.13), *entrar en sa mar* (Jaume I, c. 63); «*En lo meu cor és intrat* desig de l'exar lo delit carnal» (Llull), *entrar en la vida contemplativa* (Llull), *entrar en orde de cavalleria* (Llull); «Cant alcu dels ditz menescals *entrarà en la dita confraria*» (1298); i en construccions amb un substantiu com *entrar en batalla* (*Tirant*); «d'aquestes causes no *entren en possessió* entro que...» (1324, en *CariVfrConflent*, 9v), *entrar en pensament* 'posar-se pensatiu' (*Tirant*: *DAG.*). Avui fora de certs usos amb *a* (*entrar a casa*), la regla en l'ús de *en* o *a*, segons Fabra, depèn de si segueix un article indefinit (*entrar en una casa*, *en una sala*, *en una botiga*) o un article definit (*entrar a l'església*, *al port*, *a l'exèrcit*, *a l'Escola Municipal*), i també es diu amb *en* quan no hi ha article (*entrar en funció*, *en convalescència*, etc.).

En el llenguatge antic s'havia usat també la construcció *entrar a una persona* en el sentit de 'entrar a veure-la' (S. xv), i *entrar a en* el sentit sexual de 'tenir accés a una dona' (S. xv: Serra, *Gènesi*, i *Procés de les olives*).

La construcció amb pron. refl., *entrar-se'n*, apareix amb certa freqüència en els texts antics: «que sino tornas en Pelicer --- que *s n-entraue* sa muler en aquel

orde» (doc. de 1250 de Gósol, en Pujol, 15.18); «ab la gràcia de Déus *entraren-se'n* tots en la nau» (Muntaner, c. 95); «*entrar-me'n-be* en la mia cambra» (*Tirant*, c. 4); «*entrem-nos-en*, sols, tots sols, dix Valter» (*Valter*: *DAG.*); cf. en gascó «*se'n intraven* et se'n prenen de la terre deu port de Saucxs» (1440, en *CartOssau*, B facs. lín. 28, p. 230). Aquest ús sembla haver continuat en algunes localitats; Coromines 1962 va registrar a L'Olleria (prop de Xàtiva): «És una partida que *se n'entra* en terme d'Alfarrasí» (= 'que es fica').

Entrar-se'n 'enfonsar-se': «Si tant és que dels mariners molta negú, veem que'l giten en la mar e *entrar-se'n* al fons» (Llull, *Contempl.*, 117, 24); usual sobretot en la locució *entrar-se'n el cel i la terra* o *entrar-se'n la terra* 'enfonsar-se, abismar-se, ensorrar-se': «cri-daren molt fortment en lur latí, sí que [paria que] *l cel e la terra* tot *se n'entrás* en aquesta hora» (*Descot*, *DAG.*); «e feyen tan gran remor que paria *lo mon se'n* degués *entrar*» (*Tirant*, *DAG.*); «Hesperis --- des de un cap de penya --- pren tristíssim comiat de la *terra que s'en entra*» (Verdaguier, *Atl.*, 212; també 220); «Ai, Menorca, desdixada, / plora que tens que plorar, / que n'està profetitzada / q'un dia te'n has d'*entrar*» (Camps Merc., *Folk. Men.* I, p. 89).

Notem també *entrar-se de* 'penetrar', 'donar-se a' usat per Sant Vicent Ferrer: «nengú per conexença de son enteniment, si lo fill de Deu no lo'y revela, *de la sciencia de Deu no s'entra*» (*Quar.*, 160.49); «la anima pren sentiment de mal, e dexa's vengre; item, i vol viure devotament sens luxuria, e *s'entra del adorar* aquells sentiments de mosquets» (*ibid.*, 161.81).

Usat com a transitiu tenint l'objecte *fiança* o *fermança*: *entrar fiança* 'fer fiança o donar garantia': «E dixeren que per re del mon no-u farien si no-ls metiem fiança (= 'si no els donàvem en fiança') lo mestre del Temple e del Espital. E Nós pregam-los-en que nos faessen fiança que hi *entrassen* (= en el tracte) --- E dix lo maestre del Temple --- que no havien acostumat d'*entrar fiança* per rey ne per altre hom» (Jaume I, c. 165); «Lo monge respòs, e dix que ell (= lo monge) li *entrava fermança* que nostra Dona pregaria per ell ---» (Llull, *Blanquerna* II, 65.11). I tenint com a l'objecte una ciutat o un lloc, *entrar una ciutat* 'conquerir-la, prendre-la': «Málaga --- tota potencia humana no bastava a *entrar-la*» (S. xv, *DAG.*, que dóna un altre ex. del mateix segle, i *AlcM* de Turell); *entrar trans.* 'introduir alguna cosa fraudulentament' (Bely.), i *entrar una cosa* 'fer entrar, portar una cosa a dins' (exs. moderns en *AlcM*).

La variant *intrar* és ben freqüent en el llenguatge antic: Jaume I, c. 21; en el ms. P de les *VidesR* alternen *entrar* i *intrar* amb predomini d'aquest: *pogués intrar* o *poyràs entrar* en 95v1, n. 71; *autres intraven*, *pusqués intrar* f. 93, notes 2, 116, 124, 129, 113a; *intrant* 221r2; *intratz* (part. pl.) en doc. de 1298 de Perpinyà (*RLR* v, 99); *intrar* 1340; i en 1398 (Metge, *Somni*, 67.26); en *Passament Verge Maria*, text de mj. S. xv, de Solterra (*BABL* x, 215); *intraren en Tirant*, ed. princ., cap. 132, on l'ed. Riquer imprimeix *en-*